

order to use rationally its natural-economic potential and increase the functioning effectivity.

Key words: intensification, horticulture, economic effectivity.

УДК 502:71.338.484:504:001.83

О.В. Клочковський, к.е.н.

В.О. Клочковська, асистент

Вінницький національний аграрний університет

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА ВІННИЧЧИНІ

Сформовано властивості і особливості сільського зеленого туризму Вінниччини, та визначено ряд проблем його розвитку, а також винайдено способи їх вирішення.

Ключові слова: туризм, сільський зелений туризм, екотуризм, відпочинковий туризм, агротуризм, підприємництво.

Вступ. Природа нагородила Україну найбагатшими і винятково різноманітними екосистемами. Безмежні простори, могутні скелі, озера, ліси приваблюють багато туристів. Великі туристичні та екскурсійні можливості нашої країни обумовлені багатьма чинниками: унікальна історична спадщина, чудові краєвиди та багатство української землі, зручні шляхи сполучення, привітні люди. Все це в комплексі сприяє на розвиток виняткового виду туризму – сільського зеленого туризму.

Сільський зелений туризм як вид відпочинку у сільській місцевості надає можливість змінювати забруднене міське середовище, динамічний і напружений ритм життя в містах на спокій і тишу серед чистого природного середовища.

Свій внесок у розв'язання цієї проблеми зробили такі світові та вітчизняні науковці, як С. Медлік, С. Кравцов, Н. Васильєва, І. Зорін, В. Квартальнов, М. Костриця, М. Русинський, Ю. Зінько та інші.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження специфічних особливостей і можливостей для розвитку сільського зеленого туризму Вінниччини. Визначення проблем його розвитку та пропозицій щодо їх вирішення.

Результати дослідження. На сьогодні існує три різновиди сільського зеленого туризму в Україні.

1. Агротуризм – вид сільського зеленого туризму, як пізнавального, так і відпочинкового характеру, пов'язаний з використанням селянських домогосподарств, або земель сільськогосподарських підприємств, які тимчасово не використовуються в аграрній сфері.

2. Відпочинковий (відпочинок на селі). Базою його розвитку є капітальний житловий фонд на садибах господарів та наявні природні, рекреаційні, історико-архітектурні, культурно-побутові і інші надбання тієї чи іншої місцевості.

3. Екотуризм – науково-пізнавальний вид сільського зеленого туризму, характерний для сільських місцевостей, розташованих у межах територій національних парків, заповідних зон, природних парків тощо, де передбачено відповідні обмеження щодо навантажень на територію та регламентовано види розважального відпочинку [3].

Зелений туризм дає відпочиваючим можливість звернутися до витоків народу, його культурних традицій, до природного середовища зокрема. Дозволяє задовольнити потребу у вивченні історичної, культурної, етнографічної, а також архітектурної спадщини, звичаїв та ремесел, що характерні для даного регіону.

Особливо характерною рисою для даного виду туризму є участь відпочиваючих у збиральництві, як цікавому і корисному способі проведення часу. Збиральництво - одна з найстаріших форм господарської діяльності людини, що полягає у збиранні грибів, плодів, ягід, горіхів та інших дарів природи для поживи та різних потреб [9].

Завжди цікавим для гостей є знайомство з місцевою кухнею. Головну роль у сільському туризмі відіграє господар - він надає більшість послуг, забезпечує домашньою їжею, виконує функції гостинного хазяїна. Саме від нього туристи пізнають народні ремесла, фольклор, побут і духовний світ місцевих жителів. Від уміння, культури, доброзичливості господаря залежить ступінь задоволення туристів відпочинком у селі.

Сільський зелений туризм в Україні - це новий, але досить перспективний напрямок туризму. Туристичні фірми, що почали займатися ним, припускаються помилок на окремих ділянках своєї роботи, оскільки ще не налагоджена система організації відпочинку туристів у сільській місцевості. Насамперед, це низький рівень турів, сервісу, слабка рекламно-інформаційна робота. Одноманітність і не облаштованість запропонованих маршрутів, а також надмірне навантаження на визначені природні території, призводить до швидкого їх знецінювання та втрати своєї туристичної привабливості. Окрім того, на даний час такі туристичні послуги, як проживання, харчування та екскурсійна діяльність, за деякими нормативно-правовими актами мають право

надавати некваліфіковані працівники у сфері зеленого туризму. Відсутня статистика цього виду туризму, не ведеться контроль за якістю та безпекою подібних послуг з боку державних установ, що у свою чергу позбавляє можливості центральний орган виконавчої влади в галузі туризму рекламувати зелений туризм у засобах масової інформації та на міжнародних ярмарках [6].

Треба зазначити, що законодавча база, яка стосується екологічного туризму, як виду зеленого туризму, потребує внесення змін до чинного законодавства України, зокрема, до постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 №1913 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду» та постанови Кабінету Міністрів України від 02.06.03 №827 «Про внесення змін до переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду»[1].

Сьогодні назріла потреба щодо нормативно-правового врегулювання екотуристичної діяльності, що має гармонізувати основні протиріччя між задоволенням туристичного попиту і раціональним використанням туристичних ресурсів. Для цього необхідне комплексне наукове дослідження туризму, що здійснює прямий та опосередкований вплив на природне середовище [5].

Для забезпечення популяризації та розвитку сільського зеленого туризму, населення повинно бути в центрі туристичної політики держави. Існує необхідність у розповсюдженні різноманітних дидактичних та методичних матеріалів із питань туризму для поширення екотуристичних знань серед різних верств населення. Зелений туризм повинен набути економічної привабливості та перспективу підтримки на всіх рівнях управління.

За своїм ресурсним потенціалом, при ефективній державній політиці і підтримці, сільський туризм в Україні цілком може зайняти певну нішу в світовому ринку туристських послуг і забезпечити стійкий розвиток як природоохоронним територіям, так і мало освоєним районам [7].

Аналіз карти сільського зеленого туризму в Україні доводить, що туристські зони та маршрути тяжіють до чистих річок, лісових масивів, морського узбережжя, озер та водоймищ, а також до архітектурних комплексів малих міст та сіл.

Узагальнюючи вищесказане, хотілося б відмітити, що на сьогоднішній день розвиток сільського зеленого туризму в Україні гальмується рядом проблем, а саме:

- відсутністю цілісної системи державного управління туризмом у районі;

- відсутністю і підпорядкованістю закладів розміщення туристів, санаторно– курортних та рекреаційних закладів, які надають туристичні послуги, різним міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади;
- недосконалістю нормативно-правової бази;
- недосконалістю методичної, організаційної, інформаційної та матеріальної підтримки суб'єктів підприємництва туристичної галузі з боку держави;
- повільними темпами зростання обсягів інвестицій у розвиток матеріальної бази туризму;
- відсутністю відповідних об'єктів для розвитку туристичної діяльності в сільській місцевості;
- невідповідністю переважної більшості туристичних закладів міжнародним стандартам;
- незадовільним станом туристичної, сервісної та інформаційної інфраструктури;
- недосконалістю туристичної інфраструктури, неефективністю використання рекреаційних ресурсів;
- відсутністю інноваційних проектів та наукових досліджень з питань розвитку перспективних видів туризму;
- недосконалістю статистики з питань туризму;
- недостатньою забезпеченістю туристичної галузі висококваліфікованими спеціалістами;
- недостатністю державної підтримки та комплексного підходу до рекламування національного туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному ринку туристичних послуг;
- недостатністю рівня розвитку інформаційної інфраструктури.

Розглянемо потенціал сільського зеленого туризму в Ямпільському районі Вінницької області. Ямпільський район славиться своєю багатою культурно– історичною спадщиною. На даний час на території Ямпільського району знаходяться наступні туристичні об'єкти:

- Державний історико–культурний заповідник у с. Буша і скельний храм – одна із найбільших культових споруд у Європі дохристиянського періоду Київської Русі;
- республіканський щорічний скульптурний пленер «Подільський оберіг»;
- парк скульптури у м. Ямполі;
- оздоровчий табір «Світанок»;

- історико–релігієзнавчі: «Хасидські святині» с. Пороги, Оксанівське скельне поселення 16-17 ст.

Мережа закладів культури і мистецтв в районі не змінилася і становить 65 об'єктів. З них утримуються за рахунок коштів районного бюджету 64, обласного бюджету 1. Діяльність сфери культури забезпечують 169 працівників, з яких 145 спеціалістів, з них 90 працюють в сільській місцевості. Вжито дієвих заходів з вирішення основного соціального завдання – ліквідації неповної зайнятості працівників культури. Активізувалася робота щодо зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури і мистецтв. На проведення поточних та капітальних ремонтів виділено 104,0 тис. грн. із районного бюджету. Відремонтовано 5 приміщень закладів культури. Для центральної районної бібліотеки придбано комп'ютерне обладнання. З різних джерел бібліотеки району отримали нових книг на загальну суму 36,1 тис. грн.

Реалізацію державної політики в музейній галузі на Ямпільщині забезпечують 4 музеї та Державний історико-культурний заповідник «Буша». Музейний фонд їх складає більше 2-х тис. експонатів, відвідування складає біля 25 тис. осіб. Проведено мистецький пленер каменотесів «Подільський оберіг» в с. Пороги за ініціативи голови національної спілки народних майстрів України Є. Шевченка та сільського голови О. Івасенка.

Як бачимо, база яка б могла привернути увагу туристів є, а якщо її інтегрувати у сільській місцевості із домогосподарствами в питаннях забезпечення проживання і харчування із певним рівнем сервісу, то можемо отримати чудовий зразок відпочинкового сільського зеленого туризму.

Висновки. Для Ямпільського району Вінницької області потрібні такі ж шляхи вирішення проблем зеленого туризму, як і для всієї України:

- удосконалення системи управління на рівні району;
- поліпшення матеріально-технічної бази туризму та транспортного забезпечення;
- розширення міжнародної співпраці у туристичній галузі;
- підвищення якості та розширення асортименту туристичних послуг;
- створення сприятливих умов, відповідної інфраструктури і нових туристичних маршрутів для розвитку спортивно-оздоровчого, культурно-пізнавального, екстремального, мисливського та рибальського, релігійного та інших видів туризму;
- залучення до розвитку туристичної індустрії приватного сектору в сільській місцевості та забезпечення розвитку сільського зеленого туризму;
- проведення реставраційних робіт історичних пам'яток;

- підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів та об'єктів культурної спадщини;
- поліпшення інформаційного та рекламного забезпечення;
- поліпшення кадрового забезпечення.

Ми вважаємо, що вирішальним чинником розвитку зеленого туризму в Україні залишається цілеспрямована державна політика. Реалізація заходів з розвитку сільського зеленого туризму може бути надзвичайно актуальною у період економічної кризи, наявними проблемами у банківській системі та у виробничому секторі в цілому.

Література:

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. №324/95-ВР, у редакції Закону України від 18.11.2003 р. №742-IV
2. Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15.05.2003 р. №742-IV
3. Васильєв В. Головна мета сільського туризму – це новий туристичний продукт//Туризм сільський зелений.-2008.-№4.-С.10-13.
4. Ванников О. Правове регулювання сільського зеленого туризму//Туризм сільський зелений.-2009.-№1.-С.13-17.
5. Зубко Ю. Державна підтримка та механізми сприяння розвитку екологічного (зеленого) туризму в Україні//Туризм сільський зелений.-2008.-№4.-С.8-10.
6. Ковалюк Б. Проблеми розвитку підприємництва в Україні//Економіка АПК.-2010.-№2.-С.130-134.
7. Предместніков О. Перспективи розвитку екологічного туризму на Херсонщині//Туризм сільський зелений.-2008.-№4.-С.14.
8. www.tour-cn.com.ua/publ/52-1-0-257.
9. <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

Summary

Development of rural green tourism in Vinnitsa region / Klochkovsky O.V., Klochkovska V.O.